

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY XI - SEGONA ÈPOCA

JULIOL - AGOST DE 1929 :: N.º 60

SUMARI:

TEXT: El Pericó, per Joan Solà. *Scf. P.*—De Ribes al Pic d'Eyne, per Josep Tintoré i Homs.—Les Cases Pairals de Terrassa, per R. de la Galera.—IX Diada de Germanor a Can Robert, per Jaume Giera Falgueras.—Visió.—Bellver de Cerdanya, per Jean Duché.—Resultats dels cursos celebrats amb motiu de la IX Diada de Germanor a Can Robert.—El còdex del segle XII.—Crònica.—Fulla d'Excursions.

GRAVATS: De la IX Diada de Germanor a Can Robert.—Fols. *Víctor Plans*.—Antigua Casa de Cal Baró de la Plaça Major.—*Reproducció d'una fotografia de l'any 1883*

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: SANT ANTONI. 64

CONFITERIA

CASA CUNÍ

RUTLLA, 52 - TELEFON, 412 - TERRASSA

PREMIAT

MOBLES
DELUXO
Y TAPIS
SERIA:

FUSTE
RIAMFA
BRICAB
SERRAR

Despatx:
Sant Pere, 40

Tallers:
Galileo

INSTAL·LACIONS COMPLETES
DE VIDRES I CRISTALLS PLANS

PREUS ECONOMIS

HUC JOAN BASSINER

Sant Jaume, 35.-Tel. 960-Terrassa

Casa FARRÁS

MÚSICA

FONOGRAFS - DISCS - PIANOS -
AUTOPIANOS - PIANOS DE LLOGUER

J. Jover, 18 - (Gavatxons)

CONSOCIS

EFFECTUEU LES VOSTRES COM-
PRES EN LES CASES ANUN-
CIADES EN AQUEST

ARXIV

Frederic Setó

Teles somniers - Somniers -
Teles metàl·liques - Cedecce-
ries-Instal·lacions metàl·liques

TOPETE, 94 - TERRASSA

ARXIV

DEL CENTRE
EXCURSIONISTA
DE TERRASSA

ANY XI

Segona època

JULIOL - AGOST 1929

NÚM 60

EL PERICÓ

Hypericum perforatum

ES una planta originària de l'Àsia, que, escampada per les diferents races que poblaren l'Europa i l'Àfrica, s'és feta cosmopolita en aclimatar-se pels camps i boscos, vores de camins i carreteres, llocs herbosos de les vastes solituds, i fins remuntant son vol a la regió alpina, on floreix ufanosa al bell costat de la genciana, valeriana, i altres plantes de primera qualitat.

Perenne per sa arrel, formosa i gràcil per son bonic aspecte, amb tanyes estèrils a son redós per a millor arrodonir-se, duent-ne al mig, d'altres de fructífers i de flors marcides, i de flors fresques, i fins de capolls a punt d'esbadellar-se, tant com és desitjada per l'herbolari és rebutjada i perseguida pel bon pagès, quan amb massa d'abundor li puja en el seu camp, d'on la té d'extirpar per ésser sumament esgotadora del terreny. Sens nectari, ni nèctar, acumula més o menys marcadament a la perifèrie del receptacle certa quantitat de sucre, que aprofita per a la creixença dels òrgans veïns i desenrotllament de l'ovari, sens cedir-ne gens als insectes, que, per a recollir el pol·len, la visiten, contribuint ensems a la fecundació. En canvi, sa tija té el peri-

cicle recorregut per canals secretors oleífers, el mateix modo que l'arrel, en la qual es troben petites agalles, com larves d'insectes, que contenen un suc roig, dit abans *sang d'elefant*, i més tard *sang de Sant Joan*. No cal dir que ses fulles esian sembrades de vesícules, que a contrallum es veuen igual que punts clars, i als quals deu la planta el seu nom específic de PERFORATUM, i en italià, *perforata*, i en francès, *mille-trous* i *mille-pertuis*, i en portuguès, *milfurada*. Els grecs, com els llatins, li deien HYPERICON, i també ANDROSAEMUM, perquè sa flor, fressada entre els dits, dona un suc que sembla *sang humana*, i CHAMAEPITYS, per l'olor de reina de ses llavors; nosaltres l'anomenem, *Pericó* (contracció d'*Hypericon*), *Sanjoanera*, *Flor de Sant Joan*, *herba de cop*, *inflatous*, *herba foradada* (Ardorra); *corazoncillo* (Espanol): i a la Provença, *trescalan*, i en anglès *Saint Johnswort* i *Grace of God*, és a dir, *herba de Sant Joan* i *gràcia de Déu*, i en alemany, *Christiwundenkraut*, que vol dir, *herba de les llagues de Crist*, com fent referència a la primera de les qualitats medicinals d'aquesta planta vulnerària.

Són sens nombre els bàlsams, elixirs, alcoholats i tintures que, a base de flors i fulles d'HYPERICUM PERFORATUM, s'han inventat des de que l'home s'adonà de l'acció cicatritzadora d'aquesta planta sens pariona, que entra com a principal amb l'espígol, hisop i timó en l'*alcoholat vulnerari*, i amb el fonoll, sàlvia i melissa en la *tintura vulnerària*, i amb l'angèlica i el donzell en la *tintura balsàmica*, dita *Bàlsam del Comendador de Permes*, o del *Cavaller de Sant Victor*, i en l'*aigua vulnerària espirituosa*, i en el *Bàlsam Catòlic*, i en l'*aigua de Sant Jeroni*, i en el *Bàlsam de Fra Anselm*, i en l'*Elxir americà*, contra la clorosis, i en la *mixtura odontàlgica* de Cadet, i en la *Triaca magna*, i sobretot en l'*oli balsàmic*, inventat a mitjans del segle passat, per un tal Aparici de Zúbia, Curandero de Medina del Camp, bàlsam que s'expenia a preus fabulosos, i que ja cita Cervantes en el seu Quixot (1.ª P. Cap. 17) com a succedani del famós *bàlsam de Fierabràs*.

Però el remei més casolà, que des de molt antic es confecciona amb les sumitats florides d'aquesta planta, és l'anomenat senzillament, *oli de Pericó*. La gent del camp, tan abocada a freqüents accidents, troben en aquest oli un remei eficient, poc costós i de fàcil aplicació per als talls, ferides, llagues, contusions, cremades i úlceres, que si bé es poden guarir en pocs dies, en arribar a enverinar-se, els priven una

pila de temps del seu treball, a voltes l'únic sosteniment de la família. No té pas cap dificultat la seva elaboració, car als volts de Sant Joan, quan les flors són ben obertes, es recullen sens fressar-les i es posen en una ampolla quasi fins a omplir-la, amarant-les ben bé d'oli d'oliva, i es deixen, un cop tapades, al menys durant 20 dies a sol i a serena: o bé es fan bullir al bany maria, per espai de dues hores, 30 grams de flors i 230 grams d'oli, resultant sempre el líquid d'un roig bonic, que es podrà conservar indefinidament.

Aquesta planta, a més de vulnerària, és astringent, quan s'utilitza la tisana de ses flors i fulles en les disenteries i hemorràgies: és diurètica, i segons Plini, desfà els càlculs de la bufeta: és laxant, si prenen amb vi la llavor contusa la gent robusta, i si la prenen amb aigua la gent feble: amb la boixerola o gallufa, menta, angèlica i bergamota constitueix el *Te de Venècia* contra la feblesa dels ronyons i bufeta dels nens i vells: és un antisèptic suau, i entra en les gotes estomacals de l'Honorable Father John, usades en dutxes i lavatges de la boca: és útil per ses propietats resinoses contra els catarros crònics i afeccions de les vies respiratòries, i beguda, segons Galèn, 40 dies seguits, cura la ciàtica, i és un remei eficaç contra la melangia, i contra la superabundància de bilis, i fins a Rússia hi curen la ràbia. Es també aperitiva, car un bon got de l'infusió de ses flors i fulles, begut abans de dinar, excita l'apetit, neteja el païdor i el prepara per a la més perfecta assimilació dels aliments. Per fi, les fulles verdes curen les cremades, i si són seques, reduïdes a pols, guareixen les llagues sòrdides, de la mateixa manera que tota la planta, si s'aplica després d'ésser cuita amb vi, aprofitant-se a Suècia el tint groc que tenen ses tiges i fulles per a donar color a l'aiguarent de llavors. Això sí, tant com l'aplica l'home als seus mals, es guarda el bestia d'acostar-s'hi massa, car és per a ell un gran verí. Per això hem dit abans que en algun lloc de Catalunya li diuen *inflatous*.

* * *

Cap altra planta no ha sigut mai tan enlairada pels poetes, ni propinada pels metges de l'antigor; cap altra no ha arribat fins a nosaltres tan rodejada del nimbe del folklore com aquesta antiquíssima immigrant de l'Àsia. Si mireu a contrallum ses fulles hi veureu molts punts brillants i vermellorsos, que vénen a ésser petites butllofes, que, segons l'explicació del poble alemany, són els forats que el dimoni, enfadat

perquè l'home ha conegut la meravellosa virtut d'aquesta planta, els ha fet, punxant-les amb agulles. Lés hi té tanta quimera que molts segles enrera l'anomenaven *fuga daemonum, espant del dimoni*, per creure supersticiosament que tenia la virtut d'allunyar-los, assegurant alguns que fugit tot seguit del lloc on se sent alguna pudor de socarrim de Pericó. D'aquí l'adagi: *Bruc, orenga i Pericó, del dimoni són la por*.

A Escòcia l'home en porta al trau de l'americana per a prevenir-se contra les visions diabòliques, mentre que els nens, quan la troben, la saluden amb afecte dient-li: *Herba de Sant Joan, que no busqui, ni demani, fassa Déu, que no em mori aquesta nit*. Al Llenguadoc la vespra de Sant Joan en cullen branques amb la grana i tot, i les fan passar tres cops pel foc de Sant Joan, dient cada vegada: *Sen Jan la granol ja va granant per Sant Joan!* I fet això se'n teixeixen creus que es posen a les portes de les cases i estables per lliurar-se de malalties i de sortilegis. La mateixa cerimònia es practica quan en volen fer l'oli, però en lloc de la fórmula anterior diuen, en passar-la pel foc: *Bon frescalan, bon per tout l'an*: és a dir: *el Pericó tot l'any és bo*. A la Dordogne fan el mateix, però els rams de Pericó, acuradament guardats a les calaixeres durant tot l'any, són llençats solemnement al foc de Sant Joan l'any següent. En altres llocs recullen un pom de menta i Pericó la nit de Sant Joan i el posen en el punt més visible i més distingit de la casa, per a què els guardi de maleficcis. També entra en la creu de Sant Joan, que es prepara per a ésser solemnement beneïda i públicament cremada la vetlla de la festa del Sant. A Bèlgica aquesta benedicció es dona el 15 d'agost, diada de l'Assumpció, presentant totes les cases, rams, i fins garbes de Pericó, que després guarden per a tirar-ne algun brotet al foc, com fem nosaltres amb el llorer, quan amenaça la tempesta, a fi de lliurar-se dels llamps i de l'influx malèfic. A la Pomerània, malgrat d'ésser verinós per a les bèsties, en donen un poc als cavalls i a tota mena de bestia, per a què tot encantament perdi sa força: i a Escòcia, si en munyir les vaques o cabres, per estar l'animal sots el jou del malefici, surt la llet massa viscosa, posen l'herba dins la llet, i tornant a munyir deixen que el raig li caigui al damunt, desfent-se aleshores tot grumoll. A Prússia allunyen les mosques dels formatges i fins acaben amb ses larves, tan solament cobrint-los amb Pericó: la seva olor les fa fugir i no deixa que s'hi acostin, bo i millorant ensem l'aroma del producte.

El Pericó és, a més, la planta en què el jovent hi sap llegir el seu pervindre. Creuen les noies que ses fulles decideixen si es casaran o no dintre poc temps, car, en florir quan se la planta, és un auguri feliç del jorn somniat que s'atansa. A l'Ariège creu la jovenalla que si salta pel Pericó el dia de Sant Joan es casen el mateix any: *Le maiti de Saint Jan, qui saouto le trescalan se marido dins l'an*: és a dir: *qui salta el Pericó, el matí de Sant Joan, es casarà durant l'any*. A Viena anant més endavant, fins saben quantes famílies han de tenir: cullen a l'atzar una fulla de Pericó, i mirant-la a contrallum, compten els forats, i, segons ells, ben sabut i provat està que *tants forats, tants fills*. Encara més: a l'Alemanya arrenquen amb sa arrel tantes mates de Pericó com membres hi ha a la casa, dedicant-ne una a cada un d'ells, i després d'introduir-les al forn, segons sa creixença o minvament, així serà la vida més llarga o més curta de cada un dels membres de la família.

En el llenguatge simbòlic de les plantes, el Pericó, amb ses fulles tan foradades, significa dissort, pena, malhaurança: i en el llenguatge de les flors és el símbol de l'oblit de les penes d'aquest món.

Malgrat d'ésser planta de camps i boscos, de vores de camins i carreteres, no la trepitgeu pas cap a la posta de sol del dia de Sant Joan, perquè un formós cavall sortiria ràpid de la terra, i us portaria, com altre Comte l'Arnau, trotant, sempre trotant per entre boscos, sens mai parar durant la nit, no vegent-vos lliberats d'aquesta mena de vertigen fins en aparèixer de matinada els primers raigs de l'aurora. Així ho conten els habitants de l'*Ile de Man*, del mar d'Irlanda.

JOAN SOLÀ, SCH. P.

DE RIBES AL PIC D'EYNE

(Dies 7, 8 i 9 de desembre 1928)

EN l'alegre vila del Fresser, ens hi acollíem un bon nombre d'excursionistes disposats a enfilarnos pels seus boscos ufanosos i per les seves muntanyes més enlairades. Aquesta formosa vila està bellament situada en el repeu del Taga; passen per son cor les aigües d'aquestes carenes que corren empresonades fins a trobar el seu veí de port: el Ter. Seguim per la vall amunt, el curs del Fresser

que va esmolant les pedres de tots colors de les seves entranyes; al lluny veiem les siluetes dels gegantins Balandrau i Torreneules suprems miradors d'aquestes terres, i a prop veiem uns llumets ben coneguts. Tot deixant el poble de Caralps seguim el nostre camí ja entrada la nit endintant-nos per les gorges de Núria; la quietud de llocs feréstecs curiosament tapats per la neu i embolcallats per la foscor regnant ens invitava a ritmar el nostre pas fent-lo segur per tal d'arribar allà on les ventades esperaven la nostra breu visita.

Estem en el pont de Cremal on sembla gairebé obligat fer-hi un petit descans, empenent de nou la marxa fins que guanyat l'últim tros, arribem a l' ampla vall de Núria.

De bon matí deixarem el nostre estatge, sortirem pel darrera de l'església i traspasant un rústec pontet ens quedarem a l'esquerra del riu que baixa de Nou fonts i Nou creus; als pocs minuts érem al començament de la vall d'Eyne, que de moment és estreta i agradable per la munió d'estalactites de gel que pengen dels seus cingles; la neu que queia ens atrapava en ésser amunt. Aquí la vall és més ample i bonica i tenim enfront nostre el pic volgut. Passant a l'esquerra del riu i per una forta pujada coberta de glaç arribàvem al coll de Núria; anem una mica més pel fil de la carena vers llevant i guaitem l'excelsa serralada coberta de blancor; les negres testes eixint de la compacta nevada; els poblets veïns; és d'una bellesa imborrable la vista que es gaudeix des d'un pic com el d'Eyne (2700 m.) Era qüestió de decidir el retorn al moment: una nuvolada mal intencionada es féu mestressa d'aquells paratges, el sol no podia més i anava caient a l'altra banda de la serra. Arribats al coll vàrem faldejar els contraforts del pic de Finestrelles com en l'anada i un cop allí optàrem per baixar per la part contrària però quedàrem enganyats; la neu que crèiem bona era talment un vidre i els esquís en lloc d'ajudar-nos ens destorbaven en gran manera; dirigírem els passos cap al dessota d'unes roques estalviant-nos així continuar per aquelles geleres. El temps gens falaguer en el Puigmal, esborrava tot el paisatge i a estones el nostre camí; no obstant el gel era cobert d'una neu tova que més avall vàrem aprofitar per fer una llarga esquuada fins al Santuari. Belles emocions d'una jornada d'hivern! Ja prop de la estufa tots els comentaris els feiem per a l'endemà, car els dos companys meus si el temps els ho permetia volien efectuar una altra excursió per aquells cimals.

El nou dia va empitxorar de tal manera que ens veiérem obligats a fer pràctiques d'esquís i caigudes pels voltants del Santuari; la nevada era cada moment més abundosa cobrint els arbres del bosc de la Verge amb formes capricioses dignes sovint d'admirar. La boira corria furiosa d'ací d'allà besant l'immensa gorja i la polsosa cabellera de la cascata que s'estimba des de Fontalba.

J. TINTORÉ HOMS.

Les Cases Pairals de Terrassa

III

UNA altra de les cases que queden del segle XVII és la coneguda per cal Baró de la Plaça Major, de la qual n'és actualment propietari En Joan Donadeu i Guillemot.

Aquesta casa ha estat sempre més ben conservada que la de cal Petit, i ha estat objecte de moltes reformes, principalment la que va fer-s'hi en l'any 1914 que consistí en estucar la façana tal com està actualment.

Havia estat propietari d'aquella casa l'Excm. Lluís de Ramon i de Mora, Baró de Corbera, home que portava molta estima als terrassencs, i de París on vivia habitualment, venia a passar llargues temporades entre nosaltres.

En l'any 1868 fou cridat pel govern provisional, per a desempenyar temporalment, el càrrec de regidor de la vila, quan aquesta es trobava sense govern a causa de les revoltes.

En l'any 1871 fou elegit diputat a Corts.

Quan en l'any 1885 el còlera amenaçava entrar a la població, ell fou el primer d'encapçalar la subscripció per a combatre'l.

Al 1895 una forta crisi de treball originà la creació d'una Junta d'Auxilis i el Baró de Corbera contribuí esplèndidament a la subscripció que s'obrí per tal fi.

La última vegada que estigué a Terrassa fou pel maig del 1901.

Morí a París pel gener del 1903, quan comptava 65 anys.

El seu fill nomenat Pau heredà aquesta casa la qual anà molt a menys. Aquest hereu es vegé obligat a vendre's les propietats que

tenia a Terrassa; una d'elles, la més gran que posseïa, era a l'extrem del carrer d'Avinyó, coneguda per la plana del Baró, que des del que és avui carrer de Llúria, s'estenia fins a travessar les aigües de la Riera del Palau, prop del que és avui carrer del Concili Egarenc.

La darrera vegada que En Pau estigué a Terrassa fou en 1916 fugint de la gran guerra.

A principis del segle passat, en els baixos d'aquesta casa s'hi instal·là la primera casa de fabricar xocolata a Terrassa, el propietari de la qual era En Bonaventura Piera i Castellet, besavi de l'actual xocolater Josep Piera i Piera; en l'any 1855 s'hi establí una vaqueria qual propietari deixava pasturar les vaques pel carrer, cosa gens adient amb la higiene pública.

En la part del carrer de Gavatxons hi havia els cups, i quan era el temps de la verema tot era flairós del vi collit en les vinyes del Baró.

R. DE LA GALERA.

IX Diada de Germanor a Can Robert

TOT just puntejava el dia que ja les colles endiumenjades prenién camí amunt. El trajecte no es fa gaire pesat oi més quan es tracta d'assistir a una festa com aquesta.

En arribar a Can Robert ja aparentava un bell aspecte, la masia semblava estar tota cofoia de poder veure aquella gentada; els camps tots rossos, les flors totes en ple esclat com si esperessin ésser collides aviat per les mans fines de les damisel·les.

Damunt un planell hi havia una colla de tendes de campanya, car el jovent atrevit i neguitós havia passat la nit respirant l'aire pur que corre per aquelles contrades i esperant que comencés la festa.

Serien les nou quan un estol d'infants tots arreglerats amb una canya a les mans es posaven a punt per anar a la conquesta del clàssic tortell; semblaven talment un diminut cos de genets fretuosos d'entrar en lluita.

Uns moments després, seguïen les curses de sacs i quins salts i quines caigudes!... tot per poguer arribar primer.

Després els més atrevits, amb un mocador que els hi tapava els ulls

donaven voltes ençà i enllà i amb bona o mala punteria anaven a la recerca de les olles i, quins cops donaven! fins les pobres fulles tremolaren! Finit aquest joc, hi van haver les curses de l'ou, amb forta trencadissa per no tenir el pols ben segur. Acabats els jocs d'infants, començaren les curses de salts de corda per a senyoretes que amb carriallera i posició elegant, corrien a bon tren per tal de classificar-se en els primers llocs.

Després vingué una cosa ben original, la lluita a la corda per a un equip de casats i un altre de solters; pobres casats com els passaven per la pedral. El jovent té l'ànima i el cos més forts i contra aquests factors no s'hi pot lluitar.

Devien ésser les dotze quan les damisel·les anaven a dipositar bonics i flairosos ramells de flors per a què més tard el bon jurat premiés els més formosos i de millor gust.

Després va fer-se un silenci, acompanyat d'una bellugadissa d'actuels. Era ja l'hora de dinar i en aquest acte tan solemne tothom hi sol fer el seu paper.

Quan ja tothom havia fet la seva xerinola i havia descansat, la cobla afinava els seus instruments i començaren les sardanes.

Es una de les coses més boniques que en plena natura tots es donin les mans en senyal d'harmonia i germanor.

Les sardanes batien el seu ple, xisclaven els ocells, la terra panteixava joiosa i el sol de tant en tant treia el nas com si tingués recança de no poder quedar-se entre nosaltres.

Les sardanes finien i la gent emprenia amb calma el retorn a casa tot esperant un altre any per a gaudir de tan gaia festa.

JAUME GRIERA FALGUERAS.

VISIÓ

Reproduit de l'obra «Sant Salvador de les Espases» de J. Solà, Sch. P.

UN turó feréstec, quasi equidistant del Mimó, Torrella i Urpina per una banda, i de la Puda per l'altra, isolat per dos torrents, i a la formació del qual contribuï l'Era primària posant-li els fonaments de finíssimes llicorelles que el Llobregat va solcant, i la secundària treballant-li el pedestal de blanca calissa, formosejat el sòcol

per la virolada arenisca i la capriciosa pudinga, i la terciària arrodonint-lo i donant-li formosor amb son pinyolenc multicolor redreçat fins a la vertical per les compressions del SSW., de les clivelles i al·vèols del qual ixen les mates i arbres que el vesteixen de flors i de verdor, és el que encisa nostra vista i atreu els nostres cors.

A l'altra banda del torrent Fondo, dit també de l'Espluga, hi ha uns terrenys d'enfonsament, anomenats *escaleres*, *escagassades* i *saleres*, sembrats d'ufanoses vinyes i frondoses oliveres, que ascendeixen Frau amunt quasi fins a la cova de l'Espluga, des d'on s'enlairen cap al turó de la Pastora, Puigventós Xic i turó de Gronya, que d'antic són els inestroncables cellers d'Olesa.

Tanquen la vista pel N., a més del turó del Duc, les roques del Cendrós, que separen els dos collets de Sant Salvador: el de Vacarises, format per l'empenta alpina o del tortonés, i el de Torrella, degut a la post-alpina o del sarmantiés, produïnt, en sa unió a la carena de la Teixonera, el torrent de Sant Salvador amb la font de Penan de sota mateix de la Capella.

La vista s'escampa a l'esquerra del Cendrós cap al majestuós turó del Roure del Vent, que enllaçant-se amb la serra de l'Hospici (519 m. d'alt), baixa suaument cap a l'altre poètic coll de Sant Salvador, per on passa la carretera del Cairat. A ponent del Roure del Vent hi ha el massís turó de la Cova dels Lladres, que fa naïa al torrent de càn Tobella, havent-hi detràs el pla o era de les Bruixes i l'altívol Serral Rodó, i més al fons el superb Montserrat amb tota sa poesia, sempre bella i sempre nova, amb el Llobregat als peus, en les aigües del qual s'emmirallen les masies que el rodegen de càn Tobella, la Puda, càn Estruch, càn Corones, càn Paloma, Mas Manader, càn Vinyals, Casa Blanca, càn Castells, Fontrosada... Per fi, més ençà del Llobregat, un formós illot, que impedeix per ponent la vista de la Puda, s'estén des del Collet fins a les Arangues, dites de Sant Salvador, famoses per sa mel i per son vi, limitant-les una faixa de bosc, en molts llocs intransitable, per ses pregones foses i cargolats avencs i horribles coves, que posen en gros perill la vida del transeünt.

I aquest turó feréstec, fit a fit del Montserrat, isolat d'altres muntanyes per pregones fondalades, que amb aromes i harmonies encisa la nostra vista i atrau els nostres cors, és el Turó de Sant Salvador.

BELLVER DE CERDANYA

HAVIEM eixit abans de clarejar de Puigcerdà. Havíem travessat la immensa vall cerdana plena de prats, quadriculada de rierols i de poblets la majoria dels quals tenen noms monosil·làbics. Quan la vall comença a estrenye's entre muntanyasses, camí de la Seu, l'autocar ens descarrega a Bellver i fuig corrents per evitar que ens poguem desdir. Matinada de la segona festa d'agost: Tothom dorm encara a Bellver. Travessem el Segre i costa amunt arribem a un entreforc de carrers. Cinc lletres de llauna pintada de blanc posades de gairell en un balcó, ens indiquen que hi ha una fonda. No es veu ànima viventa enlloc i totes les portes son closes.

Obrim una ajustada vidriera guerxa i escrostonada i ens trobem en un local fumat, ple de taules de marbre amb cadirots de boga cap per avall al damunt, encatifat de clofolles de cacauets i de paperots. Cridem una, dues, tres, quatre vegades sense cap resultat; talment com si la casa estés deserta. Sense amoinar-nos-hi, ens entretenim contemplant el desensopiment calmos del carrer que en costa rabiosa puja amunt, al davant de la fonda. Al cim una noia obra lentament una porta i es posa a escombrar: cinc minuts més tard surt un gepic amb brussa de pastisser i es disposa a espolsar els rètols *Ultramarinos* i *Comestibles* de la seva botiga. Passen poc a poc uns bous seguits d'un vailet xiulant i d'una mossà amb una galleda de llet. Ara baixa algú per l'escala de la fonda: és una dona vella que surt per anar a missa i ens assegura que l'amo baixarà aviat... Passen unes vaques pel carrer i una dona endolada amb un cistell al braç... Ja hi han quatre noies escombrant els trossos de vorera que s'esgraonen en la costa. Surt de l'estanc un traginer escapçant amb les dents un caliquenyo.

Ara hi ha un terrabastall per l'escala de la fonda. Són quatre gosos i dos caçadors que entre soroll de corretges i aldarull de crits surten. Ara baixa un homenet complascent que deu ésser l'amo el qual ens jura que tot seguit baixaran les serventes...

Una estona més contemplant el procés gansoner de l'animament del poble. El sol pinta d'or els alts de les cases... De sobte a prop engeguen l'espetegador motor d'una màquina de batre. Baixa una xicota enmorriada i al darrera una de grassa i xiroia com un picarol-

Ara va de debòl Una hora i mitja després d'arribar-hi estem endrapant un suculent esmorzar... Vet-ací l'animal del nostre estómac saciat. Sortim:

Dintre el barri d'una casa propera, al compàs d'un escandalós motor de benzina, una batedora dóna feina a una dotzena de francesos esqueixats i tabalots. Passen noies amb galledes de llet desnatada i desgrassada devinguda un sucot blanc que donen al bestiar. Abunden les noies puix els joves són a treballar a Ripoll, a Vic, a Barcelona:

I el poble, què? El poble és un agombolament de cases en terreny costarut amb els teulats nets de molsa per obra de la neu, i de contorns precisos. Fregant els peus del poble, hi passa el Segre i immediatament s'alça un ribàs altíssim groc d'argila i pedregós amb alguna llepadeta de sembrat raquític molt enlaire. A l'esquena del poble s'hi estén la plana, plena de rectangles verds i amb algun suau turó entremig, fins a les estribacions del Cadí no molt llunyanes

A cosa d'un quart, entre els prats tous i mullats, punxa el cel la teulada aguda del campanar de Talló: és el guardià d'una esglésiola deserta i closa, d'un diminut fossar ple de fanaç i de creus podrides, de 4 cases solitàries i d'una font inefable que raja inútilment entre quatre acàcies apretades. La font dialoga en sordina amb algun escauder tuberculós que somniós i indolent, llegint un ensucrat llibre de Folc i Torres fa cura de salut per aquesta contrada. A l'entorn hi ha la immensitat de la plana i les muntanyes, i al damunt l'eternitat d'una blavor ferosa.

Ai, església i font de Talló! m'heu donat una punxadeta de melangia al cor. M'heu posat al davant el misteriós i insondable infinit.

JOAN DUCH.

De la IX Diada de Germanor a Can Robert

Clixés Victor Plans

De la IX Diada de Germanor a Can Robert

Reproducció d'una fotografia de l'any 1883

Antiga casa de Cal Baró de la Plaça Major

Resultats dels concursos celebrats amb motiu de la IX Diada de Germanor a Can Robert

Concurs de Camping.—S'otorgà el primer premi a la Secció d'Esports de Neu i Alta Muntanya que reuní un bon nombre de tendes.

Concurs de Plantes i Flors Silvestres.—1.er Srta. Pilar Malé; Ram núm. 9 —2.^{on} Quatre amigues; Ram núm. 10.—3.er Joana Pascual; Ram núm. 12.—4.^{art} Narcisa Datzira; Ram núm. 13.—5.^è Maria Estruch; Ram núm. 3.—6.^è Montserrat Santacana; Ram núm. 11.

Cursa amb corda per a Senyoretes.—1.er Maria Carmen.—2.^{on} Maria Riera.—3.er Maria Estrada.—4.^{art} Filomena Cardús.

Cursa de l'ou per a la mainada.—1.er Gaspar Sabater.—2.^{on} Pere Ballber.

En altres tres curses secundàries que es celebraren d'aquest gènere aconseguiren els tres primers llocs respectivament: Josep M.ª Busquets, Narcisa Miralda i Maria Sabater.

El Codex del segle XII

Arran de la desaparició del Arxiu Parroquial de Terrassa d'un famós còdex Evangeliari del segle XII hom va parlar de la promesa ferma per part d'una alta dignitat de l'Església, de no parar fins a ben aclarir l'afer. Nosaltres però, no sabem que per ara es faci res. La transcripció d'un fragment de lletra d'un il·lustre arqueòleg que apareix en el darrer número del «Butlletí del Club Pirenenc», ens acaba de tornar pessimistes.

Què hi farem! Terrassa haurà perdut definitivament un valuós còdex, però ha adquirit una europea mansarda pintoresca!

Crònica

Junta General Ordinària.—Tal com disposa el nostre estatut, el Consell Directiu del Centre Excursionista es complau en convocar els seus associats a la reunió general ordinària que tindrà lloc el propi dia 19 de setembre a les deu de la vetlla, a fi de tractar els assumptes detallats a continuació: Lectura de l'acta anterior. Lectura de la Memòria 1928-29. Presentació i aprovació del estat de comptes de l'Entitat. Elecció dels socis que han d'ocupar els càrrecs que reglamentàriament queden vacants: Vice-president, Secretari, Tresorer, Vocal comissionat de Ciències naturals, Vocal de la Comissió organitzadora d'excursions.

Excursions de Camping.—Darrerament s'han celebrat dues sortides de Camping que palesen l'interès amb què prenen els nostres associats aquestes pràctiques.

Les sortides fetes aquests dos darrers mesos són:

Dia 16 juny - Camping al bosc del Dalmau.

23 i 24 - Camping al Montseny.

Exposició de pintures.—L'exposició de pintures que tingué lloc del 29 juny al 7 juliol en el nostre estatge amb la col·laboració dels «Amics de les Arts», obtingué un èxit remarcable. El motiu era reunir força diversitat de temes sobre Sant Llorenç del Munt. Els col·laboradors foren: Joaquim i Joan Vancells, Miquel i Pere Costa, Isidre Odena, Marian Galí, Miquel Pujades, Tomàs Viver, Ramón Cortés, J. Soler Diffent, Ramón Camí, Salvador Serra, Josep Rigol, Ricard Vinyes, Narcís Llorach, Frederic Segué, Antoni Badrinas i Joan Duch.

—El dia 19 de juliol va tenir lloc en el nostre local l'acte de repartiment de premis als guanyadors dels concursos celebrats amb motiu de la IX Diada de Germanor a Can Robert. En aquest acte es va llegir la ressenya de la festa que va en aquest número d'«Arxiu» deguda a la ploma del consoci Jaume Griera i es projectaren uns bonics clixés del company Victor Plans.

—El mateix vespre Marian Galí de la bella manera que ho sap fer,

va llegir una pintoresca ressenya d'una excursió portada a cap per terres del Baix Aragó i Mestrat amenitzada amb diapositius del president del Centre, company Gorina.

Acús de rebut.—Hem rebut atentament dedicat, un volum de l'obra del Pare Solà, Sch. P. «Sant Salvador de les Espases» el qual remerciem.

Ens plau remarcar la multitud de dades que hom hi troba, ço que en fa un estudi monogràfic molt estimable.

Igualment ens ha estat tramès l'interessant volum «Terrassa» del nostre volgut amic Baltasar Ragón. No és cas de fer-ne l'elogi, quan tothom sap de la manera encomiàstica en que ha estat acollit.

Es de lloar l'esforç acomplert per en Ragón, en lliurar aquesta obra al públic, ço que farà conèixer la feina que ha portat a cap durant la seva tasca de recercador d'efemèrides que atanyen a la nostra ciutat.

—Han estat nombrosos els periòdics, revistes i butlletins dels Centres Excursionistes que s'han ocupat del llibre «Les esglésies romàniques de Terrassa». Entre les personalitats que n'han parlat elogiant-lo hi ha el documentadíssim crític i teoritzador d'art Joan Sacs, el puixant i notable literat Joan Santamaria i el competent crític distingit pintor compatrici nostre, Rafael Benet.

FULLA D'EXCURSIONS

DIA 4 D'AGOST

Excursió a la font de Galà i al Molinot

Preparatòria dia 2.—Vocal, J. Borrás.

DIA 11

Excursió a les fonts de l'Ocell Viu i de la Cirera

Preparatòria dia 9.—Vocal, J. Benet.

DIES 14 AL 18**Excursions al Pireneu**

Preparatòria dia 9.

DIA 25**Excursió a les Foradades i a la font del Truncó**

Preparatòria dia 23.—Vocal, E. Rigol.

DIA 1 DE SETEMBRE**Excursió a Julià Sant d'Altura, Ribatallada i Castellvell**

Organitzada per la secció de Fotografia.—Preparatòria dia 30 d'agost.—Vocal, J. Llenas.

DIA 8**Excursió a Sant Fellu del Recó i font del Riu**

Preparatòria dia 6.—Vocal, Joan Juan.

DIES 15 i 16**Excursió de camping a Collcerola i visita a l'Exposició**

Preparatòria dia 13.—Vocal, Pere Llargués.

DIA 22**Excursió a Montserrat**

Preparatòria dia 20.—Vocal, N. Castanyé.

DIES 28 i 29**Excursió de camping a Coll d'Eres**

Preparatòria dia 27.—Vocal, Senén Prat.

Tintoreria Vda. Castelló

Rentats al sec, Tenyits, Planxats al vapor a diari.-
 Colors sòlids a la mostra. - Negres per a dols,
 a les 10 hores. - Secció especial de destacats.

Nord, 25.-Telèf. 334. Sucursal: Rutlla, 40

FABRICA DE
 TEULES

TEULES PLANES
 TIPUS
 MARSELLA, marca
 SEGUÉS,

DONADEU I C.^A

Despatx: FONT-VELLA, Núm. 1
 TELÈFON, 537

FÀBRICA: Sant Marian, 193
 Telèfon, 485 - TERRASSA

Garantim la porositat, resistència i color vermell

M. ABAD RIBERA

Pues i Lliços per a teixits. - Extens assortit en
 pues de lloguer. - Filferros de totes classes.-

Laminació en fred de cercols per
 a embalatges, i altres indústries

TOPETE, NÚM. 1 * * TELÈFON, 174